

آیین نامه اجرائی دوره دکتری تخصصی شیوه آموزشی - پژوهشی

معاونت آموزشی دانشگاه
مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

برگرفته از آیین نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی مصوب ۹۴/۱۱/۲۶
شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

دوره دکتری تخصصی (PhD) مجموعه‌ای هماهنگ از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی است. هدف از ایجاد این دوره، تربیت افرادی است که با احاطه یافتن بر آثار علمی در یک زمینه‌ی خاص، آشنایی با روش‌های پیشرفته‌ی تحقیق و دستیابی به جدیدترین مبانی آموزشی و پژوهشی، بتوانند با نوآوری در زمینه‌های علمی و تحقیقاتی، در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش، در رشته‌ی تخصصی خود مؤثر واقع شده و به تازه‌هایی در جهان دانش دست یابند. محور اصلی فعالیت‌های دوره‌ی دکتری، پژوهش و کسب تخصص در یک رشته‌ی خاص علمی است. به علاوه، آموزش در این دوره، وسیله‌ی رفع کاستی‌های آموزشی دانشجویان است تا راه را برای وصول به اهداف این دوره هموار سازد.

بخش اول: اهداف و تعاریف

- ماده ۱:** هدف از تدوین این آیین‌نامه تعیین چارچوبی برای اجرای صحیح دوره‌ی دکتری تخصصی بوده و با تکیه بر آیین نامه آموزشی مصوب شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۹۴/۱۱/۲۶ تنظیم شده است.
- ماده ۲:** برای رعایت اختصار، در این آیین‌نامه تعاریف زیر استفاده شده است.
۱. وزارت: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.
  ۲. مؤسسه: دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی است که دارای مجوز پذیرش دانشجوی دوره دکتری از وزارت هستند.
  ۳. آموزش رایگان: نظام آموزش عالی که دانشجویان بدون پرداخت شهریه و صرفاً با سپردن تعهد خدمت، تحصیل می‌کنند.
  ۴. شورا: شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت است.
  ۵. دانشجو: فردی است که در یکی از رشته‌های دوره‌ی تحصیلی دکترای تخصصی، برابر ضوابط معین پذیرفته شود، در آن دوره ثبت‌نام کند و به تحصیل اشتغال ورزد.
  ۶. دانش‌آموخته: فردی است که یکی از دوره‌های تحصیلی آموزش عالی را با موفقیت به پایان رساند و برابر ضوابط معین، مدرک تحصیلی آن دوره را دریافت کند.
  ۷. مرخصی تحصیلی: مدت زمان مشخصی است که دانشجو برابر ضوابط معین و به طور موقت به تحصیل اشتغال ندارد.
  ۸. انصراف تحصیلی: فرآیندی است که در آن دانشجو به طور خودخواسته از ادامه‌ی تحصیل خودداری کند.
  ۹. آموزش حضوری: شیوه‌ای از آموزش است که دانشجو در آن، تمام تحصیل خود را به صورت تمام وقت انجام می‌دهد.
  ۱۰. ارزیابی جامع: آزمونی تخصصی است که پس از گذراندن واحدهای دوره آموزشی، با هدف ارزیابی توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو برگزار می‌شود.
  ۱۱. مدرس: عضو هیأت علمی و یا کسانی که صلاحیت تدریس آنها به تأیید دانشگاه رسیده باشد.
  ۱۲. رشته تحصیلی: یکی از حوزه‌های تخصصی علوم براساس تقسیم بندی وزارت است.
  ۱۳. برنامه‌ی درسی: مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس و فعالیت‌های هر رشته‌ی تحصیلی است که اهداف مشخص را دنبال می‌کند.
  ۱۴. واحد درسی: دانش یا مهارت‌هایی است که برای یادگیری دانشجو در طول یک نیمسال تحصیلی یا زمان معادل آن در نظر گرفته می‌شود.
  ۱۵. گروه آموزشی: مجموعه‌ای متشکل از تعدادی عضو هیأت علمی است که دارای تخصص مشابه در یک رشته‌ی علمی هستند.

۱۶. دوره‌ی دکتری تخصصی: دوره‌ی تحصیلی که پس از دوره‌ی کارشناسی ارشد یا دکتری حرفه‌ای آغاز می‌شود و دانشجو طبق برنامه‌ی درسی مصوب، مدرک دکتری دریافت می‌کند.
۱۷. رساله: گزارش مکتوب حاصل از یک فعالیت پژوهشی دانشجوی دوره دکتری تخصصی است که در یک زمینه‌ی مشخص از یک رشته‌ی تحصیلی و یا راهنمایی استاد/استادان راهنما و استاد/استادان مشاور تدوین می‌شود.
۱۸. هیأت داوران: مجموعه‌ای متشکل از اعضای هیأت علمی و با متخصصان حرفه‌ای است که مسئولیت ارزیابی رساله دانشجو را برعهده دارند.
۱۹. متخصصان حرفه‌ای: صاحب‌نظران یا کارشناسان با تجربه غیر هیأت علمی در سایر بخش‌های جامعه هستند که دارای مهارت و صلاحیت حرفه‌ای به تایید مؤسسه هستند.
۲۰. استاد راهنما: یکی از اعضای هیأت علمی دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در طول دوره دکتری به عهده دارد.
۲۱. استاد مشاور: یکی از اعضای هیأت علمی و یا از متخصصان حرفه‌ای دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت مشاوره‌ی دانشجو را در انجام رساله به عهده دارد.
۲۲. دوره بین‌المللی: هر یک از دوره‌های تخصصی دکتری است که براساس ضوابط مصوب وزارت و با مشارکت مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی غیرایرانی برگزار می‌شود.

بخش دوم: شرایط و ضوابط پذیرش

ماده ۳: شرایط عمومی و اختصاصی ورود به دوره دکتری تخصصی عبارتند از:

۱. دارا بودن مدرک رسمی پایان دوره‌ی کارشناسی ارشد اعم از پیوسته یا دکتری حرفه‌ای مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،
  ۲. داشتن صلاحیت علمی ورود به مؤسسه برابر ضوابط معین،
  ۳. داشتن صلاحیت عمومی ورود به مؤسسه برابر ضوابط معین،
  ۴. احراز توانایی در زبان خارجی،
- تبصره ۱:** پذیرش دانشجوی مشمول مقررات استعدادهای درخشان طبق مصوبات شورای هدایت استعدادهای درخشان وزارت و پذیرش داوطلبان خارجی طبق مصوبات مراجع ذی‌ربط انجام می‌شود.
- تبصره ۲:** دانشجوی دوره دکتری تخصصی مؤسسه خارج از کشور می‌تواند طبق آیین‌نامه انتقال دانشجویان خارج به داخل، مصوب وزارت و نیز مصوبات داخلی به دانشگاه منتقل شود.
- تبصره ۳:** احراز حد نصاب لازم در آزمون زبان خارجی مطابق جدول زیر می‌باشد و چنانچه در بدو ورود دانشجو، گواهی نمره زبان وی، اعتبار لازم را داشته باشد، قابل قبول خواهد بود. دانشجوی این دوره می‌تواند شرط زبان خارجی را طی دوره تحصیل و حداکثر تا قبل از آزمون جامع احراز نماید:

MSRT	TOLIMO	TOEFL IBT	TOEFL Paper based	TOEFL Computer based	IELTS
۵۰	۴۹۰	۵۷	۴۹۰	۱۶۰	۵

ماده ۴: آموزش رایگان برای هر دانشجو در دوره‌ی تحصیلی دکتری تخصصی صرفاً یک بار امکان‌پذیر است.

ماده ۵: تحصیل در دوره دکتری تخصصی به صورت تمام وقت بوده و دانشجو متعهد و ملزم به حضور تمام وقت در دانشگاه می‌باشد. همچنین تحصیل همزمان دانشجوی این دوره در همان دوره یا سایر دوره‌های تحصیلی ممنوع است.

ماده ۶: تغییر رشته و گرایش و انتقال دانشجوی دوره دکتری تخصصی در دانشگاه یا سایر دانشگاهها اعم از دولتی و غیردولتی، ممنوع است.

بخش سوم: ضوابط و مقررات آموزشی

ماده ۷: دانشگاه موظف است، برنامه درسی مصوب را برای دوره‌ای که در آن با مجوز وزارت، دانشجو پذیرفته است، اجرا کند.

ماده ۸: آموزش در دوره دکتری تخصصی در دانشگاه مبتنی بر نظام واحدی است.

تبصره ۱: هر نیمسال تحصیلی شامل هجده هفته؛ شانزده هفته آموزش و دو هفته ارزشیابی پایان نیمسال است.

تبصره ۲: ثبت نام دانشجو طبق تقویم دانشگاه انجام می‌شود. چنانچه دانشجو نسبت به ثبت نام اقدام ننماید، به منزله‌ی انصراف از تحصیل می‌باشد. همچنین دانشجو موظف است پس از اخذ واحد رساله، تا زمان دفاع از آن، هر نیمسال نسبت به تمدید ثبت واحد خود اقدام نماید. دانشجوی ثبت نام نشده، چنانچه پس از زمان حذف و اضافه و تا قبل از شروع امتحانات پایانی همان نیمسال تحصیلی درخواست ثبت نام با تاخیر و بازگشت به تحصیل را ارائه دهد و مورد تایید دانشگاه نیز قرار گیرد، مشروط بر پرداخت هزینه ثبت نام -مطابق مصوبه هیات امناء دانشگاه- می‌تواند اقدام به ثبت نام نماید. همچنین چنانچه از دروس آموزشی برای وی باقی مانده باشد، ثبت نام با تاخیر وی مشروط بر عدم سپری شدن بیش از ۳/۱۶ از تشکیل کلاس درس می‌باشد.

ماده ۹: مدت تحصیل در دوره‌ی دکتری تخصصی، حداقل شش نیمسال تحصیلی و حداکثر هشت نیمسال تحصیلی است.

تبصره ۱: در صورتی که دانشجو در مدت مقرر دانش آموخته نشود، دانشگاه اختیار دارد به پیشنهاد استاد راهنما، مدت تحصیل را حداکثر تا دو نیمسال تحصیلی افزایش دهد. برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان، تحصیل در نیمسال اول کماکان به صورت رایگان اما در نیمسال دوم منوط به پرداخت هزینه ثابت است که طبق تعرفه‌ی هیات امناء تعیین و طبق شیوه‌نامه مصوب دانشگاه دریافت می‌شود. چنانچه دانشجو در این مدت دانش آموخته نشود، پرونده وی برای تصمیم‌گیری به کمیسیون موارد خاص دانشگاه ارجاع می‌شود. کمیسیون نیز بر حسب مورد با حضور استاد راهنما، وضعیت دانشجو را بررسی و متناسب با فعالیت‌های کمی و کیفی و علمی دانشجو، در مورد مدت و نحوه ادامه تحصیل یا اخراج او تصمیم‌گیری خواهد کرد. بر این اساس، مدت مذکور جزو حداکثر مجاز تحصیل دانشجو محسوب می‌شود.

تبصره ۲: دانشجو می‌تواند با احتساب سنوات تحصیل، حداکثر یک نیمسال از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال (حذف همه دروس نیمسال) استفاده کند و مدت مذکور جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود. بررسی سایر مصادیق مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات، مانند مرخصی زایمان، مرخصی پزشکی -با ارائه مدارک کافی و دال بر بیماری حاد و مزمن- در صورت تأیید پزشک معتمد دانشگاه، ماموریت شغلی همسر یا والدین، در اختیار دانشگاه است. درخواست مرخصی باید قبل از شروع ثبت نام در هر نیمسال تحصیلی به دانشکده تسلیم شود و سپس نظر دانشکده به دانشگاه ارائه تا موافقت آن اخذ گردد. در صورتی که دانشجو بدون کسب موافقت دانشکده و یا دانشگاه، برای یک نیمسال ترک تحصیل نماید از ادامه تحصیل محروم می‌شود. همچنین در اولین نیمسال ورودی به دانشجو مرخصی داده نمی‌شود و موارد خاص در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه قابل بررسی است.

تبصره ۳: طول مدت مجاز مرحله‌ی آموزشی با احتساب آزمون جامع؛ ۳ تا ۵ نیمسال تحصیلی (بدون احتساب افزایش سنوات مربوط به دروس جبرانی) است. چنانچه دانشجو نتواند مرحله‌ی آموزشی را در این مدت به پایان برساند، از ادامه‌ی تحصیل محروم خواهد شد.

ماده‌ی ۱۰: تعداد واحدهای درسی دوره‌ی دکتری تخصصی ۳۶ واحد است. از این تعداد، ۱۲ تا ۱۸ واحد آموزشی و ۱۸ تا ۲۴ واحد پژوهشی است که در برنامه‌ی درسی هر رشته تحصیلی لحاظ می‌شود.

تبصره ۱: دانشجو در هر نیمسال تحصیلی لازم است، حداقل ۶ واحد و حداکثر ۱۰ واحد درسی را انتخاب کند.

تبصره ۲: واحدهای درسی به منظور تسلط بر مفاهیم نوین هر رشته و تقویت توان علمی دانشجو برای اجرای فعالیتهای پژوهشی با نظر استاد راهنما و تایید شورای گروه آموزشی صورت می‌پذیرد.

ماده‌ی ۱۱: حداقل نمره‌ی قبولی در هر درس ۱۴ از ۲۰ و میانگین قابل قبول پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی ۱۶ از ۲۰ است.

تبصره ۱: چنانچه میانگین کل نمرات دانشجو پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی کمتر از ۱۶ باشد دانشجو موظف است با نظر استاد راهنما و تایید گروه و در یک نیمسال تحصیلی دروسی را برای ترمیم میانگین کل اخذ کند و با موفقیت بگذراند و در غیر این صورت از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۲: محاسبه‌ی میانگین کل نمرات دانشجو صرفاً براساس آخرین نمره‌ی قبولی وی انجام می‌شود.

تبصره ۳: دانشجوی مشمول آموزش رایگان، در صورت عدم کسب نمره‌ی قبولی در هر درس یا حذف غیر موجه آن، موظف است برای انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین، هزینه‌ی مربوط به آن را براساس تعرفه‌ی مصوب هیات امنای دانشگاه پرداخت کند.

ماده‌ی ۱۲: ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجو در هر درس از سوی مدرس (یا مدرسان) آن درس و براساس حضور و فعالیت در کلاس، انجام تکالیف و نتایج آزمون کتبی مرحله‌ای و پایانی برای دروس نظری و نظری- عملی در هر نیمسال تحصیلی صورت می‌پذیرد و بر مبنای عددی از صفر تا بیست تعیین می‌شود.

ماده‌ی ۱۳: چنانچه دانشجو در طول نیمسال تحصیلی، در یک درس بیش از سه شانزدهم از کلاس‌های یک درس یا در جلسه‌ی امتحان پایان نیمسال آن درس غیبت کند، این غیبت غیرموجه تلقی شده و آن درس حذف می‌شود. در این صورت، رعایت حداقل شش واحد در طول نیمسال برای دانشجو الزامی نیست ولی نیمسال مذکور به عنوان یک نیمسال کامل جزو مدت مجاز دوره تحصیلی وی محسوب نمی‌شود.

تبصره: دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل، باید درخواست انصراف خود را شخصاً و به صورت کتبی به اداره تحصیلات تکمیلی دانشگاه تسلیم کند. دانشجو مجاز است فقط برای یک بار و تا دو ماه از تاریخ ارائه درخواست، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد. در غیر این صورت، پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف از تحصیل وی صادر می‌شود. تصمیم‌گیری برای بازگشت به تحصیل دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل، بر عهده دانشگاه است، مشروط بر رعایت ضوابط نظام وظیفه و مقررات آموزشی و نیز سنوات تحصیلی مجاز متقاضی. همچنین دانشجوی انصرافی یا اخراج از تحصیل (مشروطی دو نیمسال، سنوات بیش از حد مجاز، عدم کسب معدل کل حداقل ۱۴) موظف است به تعهداتی که سپرده است عمل نماید. دانشجوی منصرف از تحصیل و یا اخراج از تحصیل می‌تواند در صورت تسویه حساب کامل با دانشگاه، مجدداً در آزمون شرکت نماید. به دانشجوی دکتری تخصصی که به هر دلیل از تحصیل باز می‌ماند، فقط یک گواهی با محتوای دروس گذرانده شده همراه با نمرات به دانشجو اعطاء می‌شود. (مشروط به رعایت مقررات آموزشی)

ماده‌ی ۱۴: برای ورود به مرحله‌ی ارزیابی جامع، کسب میانگین کل حداقل ۱۶ از تمام واحدهای آموزشی دوره الزامی است.

ماده ۱۵: حداقل نمره قبولی در ارزیابی جامع ۱۶ است. در صورت صورت عدم کسب آن، دانشجو مجاز است که صرفاً یکبار دیگر در ارزیابی جامع شرکت کند و آن را با موفقیت بگذرانند. در غیر این صورت، پرونده دانشجو برای تصمیم‌گیری در خصوص امکان شرکت مجدد در ارزیابی جامع به کمیسیون موارد خاص دانشگاه ارجاع می‌شود.

تبصره: نحوه اجرای ارزیابی جامع که به منظور ارزیابی توانمندیهای آموزشی و پژوهشی دانشجو انجام می‌شود، در پیوست ۱ آورده شده است.

بخش چهارم: ضوابط و مقررات پژوهشی

ماده ۱۶: گذراندن موفقیت‌آمیز ارزیابی جامع و تصویب طرح پیشنهادی رساله در گروه آموزشی شرط لازم برای شروع فعالیتهای پژوهشی در دوره دکتری تخصصی است.

تبصره: ضوابط و مقررات دفاع و تصویب طرح پیشنهادی رساله در پیوست ۲ آورده شده است.

ماده ۱۷: دانشجوی دوره دکتری تخصصی مجاز است علاوه بر استاد راهنمای اصلی، استاد راهنمای دوم نیز داشته باشد. استاد راهنمای اصلی به درخواست دانشجو و از میان اعضای هیأت علمی دانشگاه و با مرتبه‌ی حداقل استادیاری و با تأیید گروه آموزشی و شورای دانشکده تعیین می‌شود.

تبصره ۱: داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره تحصیلات تکمیلی و راهنمایی حداقل دو دانشجوی کارشناسی ارشد که با موفقیت از پایان نامه خود دفاع کرده باشند برای استاد راهنما با مرتبه استادیاری ضروری است.

تبصره ۲: استاد راهنمای دوم خارج از دانشگاه به جای شرط حداقل ۳ سال سابقه تدریس، می‌تواند اجرای حداقل دو طرح پژوهشی خاتمه یافته - با مبلغ اجرای هر طرح حداقل ۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال - را داشته باشد و این موضوع باید به تأیید معاونت پژوهشی دانشگاه برسد.

تبصره ۳: انتخاب استاد/ استادان مشاور، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه آموزشی، از بین اعضای هیأت علمی یا متخصصان حرفه‌ای مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو امکان‌پذیر است. استاد مشاور باید دارای مدرک دکتری یا حداقل مرتبه‌ی استادیاری مرتبط با موضوع و اهداف رساله باشد. در خصوص اعضاء غیر هیأت علمی که از متخصصان و صاحب نظران حرفه‌ای می باشند، موضوع علاوه بر تأیید در گروه آموزشی و شورای دانشکده باید در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه نیز مورد بررسی و تأیید قرار گیرد.

ماده ۱۸: دانشجو مجاز است پس از دفاع موفقیت‌آمیز از موضوع رساله و در مدت مجاز تحصیل، برای ادامه فعالیتهای پژوهشی خود طبق آیین‌نامه مصوب وزارت با عنوان فرصت تحقیقاتی به یکی از مؤسسه‌های آموزش عالی داخلی یا خارجی سفر کند.

ماده ۱۹: دانشجو پس از تدوین رساله به شرط تأیید کیفیت و صحت مطالب آن از طرف استاد راهنما و کفایت دستاوردهای علمی و چاپ یا پذیرش یک مقاله‌ی علمی- پژوهشی مستخرج از رساله (با شرایط مندرج در پیوست ۳) با تصویب شورای گروه آموزشی، همچنین اظهار نظر کتبی حداقل یک نفر از هیأت داوران (اظهار نظر داور خارج از دانشگاه الزامی است)، مبنی بر قابل دفاع بودن رساله، مجاز است در حضور هیأت داوران از رساله‌ی خود دفاع کند.

تبصره ۱: تعیین داوران در شورای گروه آموزشی انجام می‌پذیرد و هیأت داوران متشکل از تعداد سه عضو هیأت علمی (علاوه بر استادان راهنما و مشاور) با حداقل مرتبه‌ی استادیاری هستند که داشتن مرتبه حداقل دانشیاری برای یک تن از این سه داور الزامی است. یک عضو از هیأت داوران از داخل و دو عضو نیز از خارج از گروه آموزشی - حداقل یکی از خارج دانشگاه - انتخاب می‌شوند. همچنین یکی از داوران خارجی می‌تواند از متخصصان حرفه‌ای - دارای مدرک دکتری تخصصی - انتخاب شود. در شرایط خاص (عدم وجود تخصص مرتبط با موضوع رساله از خارج گروه آموزشی)، انتخاب حداکثر ۲ داور از داخل گروه با شرط تأیید شورای تحصیلات تکمیلی

دانشگاه امکان پذیر است. در هر حال، وجود یک داور خارج از دانشگاه -با شرط مرتبه حداقل دانشجویی- ضروری است. همچنین جلسه دفاع با حضور حداقل استاد راهنما و هر سه داور رسمیت می‌یابد.

تبصره ۲: شرایط مقاله مستخرج از تز، برگزاری جلسه پیش دفاع، همچنین سایر شرایط دفاعیه در پیوست ۳ آورده شده است.

ماده ۲۰: نمره‌ی رساله در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و هیات داوران در پایان جلسه‌ی دفاعیه، پس از شور و بررسی در خصوص اصالت و صحت رساله، ارزیابی نهایی را به شرح ذیل انجام خواهند داد:
الف: مردود (کمتر از ۱۶)؛

ب: قبول با درجه خوب (۱۶ تا ۱۷/۹۹)؛ خیلی خوب (۱۸ تا ۱۸/۹۹)؛ عالی (۱۹ تا ۲۰).

تبصره ۱: چنانچه ارزشیابی رساله مردود اعلام شود، با تأیید هیات داوران، حداکثر یک نیمسال در سقف مدت مجاز تحصیل به دانشجو اجازه داده می‌شود تا دوباره در جلسه‌ی دفاع شرکت و از رساله‌ی خود دفاع نماید.

تبصره ۲: دانشجویی که در فرصت تعیین شده نتواند از رساله‌ی خود با درجه قبولی دفاع کند، فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی به وی اعطاء می‌شود.

ماده ۲۱: تاریخ دانش‌آموختگی، روز دفاع و کسب درجه قبولی از رساله است.

بخش پنجم: ضوابط و مقررات نظارت بر اجرای آیین‌نامه

ماده ۲۲: چنانچه دانشجو در حین تدوین رساله اقدام به تخلف علمی (دستبرد ادبی، جعل، تقلب، رونوشت برداری) کند و این موضوع طبق شیوه‌نامه کمیسیون تخلفات دانشگاه اثبات شود، مطابق با قوانین و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب اقدام خواهد شد.

تبصره: احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام رساله منجر به ابطال مدرک تحصیلی وی خواهد شد.

ماده ۲۳: ضوابط مربوط به بررسی و تصویب طرح پیشنهادی برای انجام رساله‌ی دکتری، حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی، حضور و غیاب دانشجو، مرخصی تحصیلی، انصراف از تحصیل، تقویم آموزشی، چگونگی ثبت و اعلام نمره، تصمیم‌گیری در موارد خاص و سایر موارد اجرایی این آیین‌نامه براساس شیوه‌نامه‌ی اجرایی مصوب دانشگاه و اصول مندرج در این آیین‌نامه انجام می‌شود.

ماده ۲۴: مسئولیت حسن اجرای این آیین‌نامه و پاسخگویی قانونی مترتب بر آن، بر عهده‌ی دانشگاه است.

ماده ۲۵: نظارت بر حسن اجرا و تفسیر مفاد این آیین‌نامه اجرایی بر عهده معاونت آموزشی دانشگاه می‌باشد و در موارد لزوم از معاونت محترم آموزشی وزارت استعلام خواهدگردید.

ماده ۲۶: این آیین‌نامه اجرایی مشتمل بر یک مقدمه، ۲۶ ماده و ۴۳ تبصره که برگرفته از آیین‌نامه مصوب جلسه‌ی شماره‌ی ۸۷۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۴ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی می‌باشد در جلسه شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه مورخ ۹۵/۱۲/۲۲ به تصویب نهائی رسیده‌است و اجرای آن برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ و پس از آن الزامی است.

پیوست شماره ۱: آزمون جامع و ضوابط آن

مرحله‌ی آموزشی با قبولی دانشجو در آزمون جامع به اتمام می‌رسد. هدف از برگزاری آزمون جامع عبارت است از:

الف- احراز قابلیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو

ب- توانایی مواجهه با مسائل و برخورداری از روحیه‌ی علمی

ج- برخورداری از قوه‌ی ابتکار و توانمندی‌های پژوهشی

۱- دانشجویانی که دروس مرحله‌ی آموزشی را با موفقیت به اتمام رسانده باشند و میانگین کل آنان کمتر از ۱۶ نباشد، پس از کسب مجوز از تحصیلات تکمیلی دانشگاه، باید در اولین آزمون جامع که به صورت کتبی و شفاهی برگزار می‌شود، شرکت نمایند.
۲- اسامی متقاضیان شرکت در آزمون جامع توسط دانشکده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه منعکس شده و پس از ارائه‌ی نمره قبولی آزمون زبان خارجی و تأیید صلاحیت شرکت آنان در آزمون جامع، مجوز شرکت در آزمون توسط تحصیلات تکمیلی دانشگاه صادر می‌گردد.

۳- آزمون جامع با تقاضای دانشجو و تأیید استاد راهنما در مدت زمان تعیین شده و زیر نظر مدیر گروه مربوط برگزار می‌شود.

۴- شرکت دانشجو در آزمون کتبی الزامی است و با شرط موفقیت در آزمون کتبی-با میانگین حداقل ۱۶- می‌تواند مجوز شرکت در امتحان شفاهی را کسب نماید.

تبصره ۱: در صورت کسب شرط زیر، دانشجو می‌تواند از شرکت در آزمون کتبی معاف می‌شود:

• معدل آموزشی دوره دکتری، بالای ۱۸ بوده -مشروط بر اتمام دروس در دو نیمسال- و کمترین میزان معدل قابل قبول دوره‌های کارشناسی ارشد (بدون احتساب پایان‌نامه) و کارشناسی دانشجو بر اساس جدول ترازبندی (بند ۱۱ پیوست) تعیین خواهدگردید.

تبصره ۲: در شرایطی که رشته تحصیلی حداقل یکی از مقاطع قبلی دانشجو متفاوت باشد شرکت دانشجو در امتحان کتبی الزامی است.

تبصره ۳: در شرایطی که دانشگاه محل فراغت از تحصیل حداقل یکی از مقاطع تحصیلی قبلی دانشجو، از دانشگاه‌های آزاد اسلامی و یا موسسات غیر انتفاعی باشد، شرکت دانشجو در آزمون کتبی الزامی است.

تبصره ۴: نمره قبولی آزمون کتبی برای دو نیم سال اعتبار دارد.

تبصره ۵: نتیجه آزمون کتبی، باید حداکثر پس از دو هفته توسط نماینده حوزه معاونت آموزشی دانشگاه به اداره تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال و سپس دانشجویان با شرایط قبولی در این آزمون برای شرکت در آزمون شفاهی به دانشکده معرفی می‌گردند.

۵- ترکیب مواد امتحانی برای آزمون کتبی هر دانشجو، به قرار زیر می‌باشد:

یک بسته از دروس دوره کارشناسی (اصلی یا تخصصی الزامی و به ارزش حداقل ۳ و حداکثر ۶ واحد) و دو درس از دروس تحصیلات تکمیلی

تبصره ۱: مشخصات دروس پایه با پیشنهاد گروه آموزشی و تصویب شورای دانشکده تعیین می‌گردد.

تبصره ۲: مشخصات دروس تحصیلات تکمیلی در شورای گروه آموزشی تعیین می‌گردد. گروه آموزشی مجموعه‌ای مشتمل بر حداکثر ۵ درس از دروس تحصیلات تکمیلی را برای دانشجویان هم رشته (منظور از دانشجویان هم رشته، تمام دانشجویانی می‌باشد که با یک عنوان رشته-گرایش از طریق آزمون معرفی شده‌اند) و هم ورودی انتخاب نموده و دروس تحصیلات تکمیلی انتخابی دانشجو از این مجموعه و با تأیید استاد راهنما خواهدبود.

تبصره ۳: در مواردی که تنوع گرایش‌های موجود در مقطع کارشناسی ارشد مانع از تعیین فقط یک بسته ۵ تایی برای امتحان جامع بوده و نیاز به بیش از یک بسته ۵ تایی از دروس باشد، موضوع در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده بررسی و تصمیم‌گیری می‌گردد.

تبصره ۴: در مجموعه دروس انتخابی دانشجو از دروس تحصیلات تکمیلی، حداکثر یک درس می‌تواند از جانب استاد راهنمای وی طرح سؤال گردد.

تبصره ۵: حداکثر زمان آزمون برای هر درس، دو ساعت تعیین گردد.

۶- آزمون جامع دو بار در سال؛ در اردیبهشت و آبان ماه برگزار می گردد.

۷- آزمون شفاهی شامل مصاحبه در باره‌ی محتوای دروس دوره آموزشی و به منظور تعیین قدرت بیان و تحلیل مباحث علمی است که توسط هیأتی مرکب از ۵ نفر به شرح زیر برگزار می شود:

۱-۷- اساتید راهنما

۲-۷- سه عضو هیأت علمی، دارای حداقل مرتبه‌ی استادیاری با دو سال سابقه‌ی تدریس یا تحقیق در مقاطع تحصیلات تکمیلی با نظر شورای گروه آموزشی و تصویب شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده.

۳-۷- یک عضو هیأت علمی دانشکده با معرفی معاون آموزشی و یا مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان نماینده‌ی حوزه‌ی معاونت آموزشی دانشگاه که بدون حق رای بوده و دارای حداقل مرتبه استادیاری باشد.

۸- نتایج آزمون شفاهی جامع، باید حداکثر روز بعد از آزمون توسط نماینده حوزه معاونت آموزشی دانشگاه به اداره تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال و نهایتاً در مدت یک هفته، قبولی یا عدم قبولی دانشجو در آزمون جامع اعلام می گردد. ارزش آزمون‌های کتبی و شفاهی جامع به ترتیب ۷۰ و ۳۰ درصد نمره‌ی نهایی است و میانگین کل نمرات آزمون جامع (کتبی و شفاهی) نباید کمتر از ۱۶ باشد.

تبصره: برای دانشجویانی که بر طبق بند ۴ و تبصره‌های آن از شرکت در آزمون کتبی معاف می گردند، کسب نمره ۱۶ از آزمون شفاهی الزامی است.

۹- در صورت عدم موفقیت دانشجو در اولین آزمون جامع (کتبی یا شفاهی)، وی مجاز است تنها یک بار دیگر و در اولین آزمون بعدی، نتیجه قبولی در آزمون را کسب نماید. به هر حال، در مرحله‌ی آموزشی سقف حداکثر ۵ نیمسال تحصیلی باید رعایت شود و دانشجو تا پایان نیمسال پنجم باید آزمون جامع را با موفقیت بگذراند.

تبصره: در صورتی که دانشجو بنا به عللی خارج از اختیار خود و یا بروز مشکلات غیر قابل پیش بینی، در حداکثر مدت مجاز موفق به گذراندن آزمون جامع نشود، به پیشنهاد استاد راهنمای دانشجو و تایید شورای گروه آموزشی و موافقت شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، کمیسیون بررسی موارد خاص دانشگاه بر حسب مورد با حضور استاد راهنما، وضعیت دانشجو را بررسی و متناسب با فعالیت های کمی و کیفی و علمی دانشجو، در مورد مدت و نحوه ادامه تحصیل یا اخراج او تصمیم گیری خواهد کرد.

۱۰- شیوه نامه مربوط به آزمون جامع - پیوست شماره ۱ / این آیین نامه - به مدت یکسال از تاریخ تصویب اعتبار داشته و سپس مورد بازنگری قرار خواهد گرفت.

۱۱- دانشجو برای معاف شدن از شرکت در آزمون کتبی جامع، باید علاوه بر کسب میانگین کل حداقل ۱۸ از دوره آموزشی دکتری، حداقل میانگین کل را از دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد - با توجه به تراز دانشگاهها و مطابق با جدول زیر - کسب نموده باشد:

امتیاز دانشگاهها - بر اساس جدول تراز بندی مورد تایید دانشگاه -	حداقل میانگین کل قابل قبول از دوره کارشناسی	حداقل میانگین کل (بدون احتساب پایان نامه) قابل قبول از دوره کارشناسی ارشد
۴	۱۵	۱۶
۳	۱۶	۱۷
۲/۵	۱۶/۵	۱۷/۵
۲	۱۷	۱۸
۱/۵	۱۷/۵	۱۸/۵
۱	۱۸	۱۹

پیوست ۲: ضوابط و مقررات دفاع و تصویب طرح پیشنهادی رساله

۱- دانشجوی موظف است تا پایان نیمسال اول با هماهنگی استاد راهنما، موضوع کلی رساله خود را تعیین و فعالیت پژوهشی خود را آغاز نماید و از نیمسال سوم و تا حداکثر در طول یک نیمسال تحصیلی پس از قبولی در آزمون جامع، موضوع رساله‌ی خود را به تایید گروه آموزشی برساند. طرح رساله‌ی پیشنهادی، پس از تصویب در شورای گروه آموزشی و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، رسمیت یافته و قابل اجرا است.

۲- تصویب موضوع رساله با تایید شورای گروه آموزشی، سپس با برگزاری سمینار عمومی در حضور داوران و آنگاه تصویب نهایی در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده انجام می‌پذیرد.

تبصره ۱: بدیهی است به منظور داوری درباره‌ی طرح رساله‌ی پیشنهادی، طرح تدوین شده می‌بایست سه هفته قبل از برگزاری جلسه برای داوران مربوط ارسال گردد و تعیین داوران نیز در شورای گروه آموزشی انجام می‌پذیرد. شرایط تعیین داوران عیناً مشابه شرایط دفاع نهائی از رساله - تبصره ۱ ماده ۱۹- می‌باشد.

تبصره ۲: چنانچه در جلسه دفاع از موضوع رساله، تصحیحاتی برای دانشجو تعیین گردد، دانشجو موظف است حداکثر در مدت دو ماه، نسبت به انجام تصحیحات مورد نظر هیات داوران اقدام نماید و در صورت تاخیر بیش از این مدت، دانشجو مجبور به دفاع مجدد از موضوع رساله در حضور داوران داخلی می‌باشد.

تبصره ۳: دانشجو باید حداقل شش ماه قبل از زمان دفاع نهائی رساله، هر گونه تغییر در ترکیب تیم هدایت کننده رساله (شامل استادان راهنما و مشاور) را به تایید شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده برساند، مشروط بر آنکه این تغییر در ترکیب تیم هدایت کننده، تغییری در وضعیت حق التدریس افراد قبلی ایجاد نکند. موارد خاص با تایید شورای گروه آموزشی و دانشکده، در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه قابل طرح است.

۳- تمام فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشجو در مرحله‌ی پژوهشی و تدوین رساله، باید با هدایت و نظارت استاد راهنما انجام گیرد. دانشجو موظف است در هر زمانی که استاد راهنما تعیین می‌کند، نتیجه‌ی تحقیقات خود را به وی گزارش دهد.

۴- دانشجو در مرحله‌ی پژوهشی موظف است در هر نیمسال تحصیلی، حداقل یک گزارش مکتوب از پیشرفت کار خود را تحویل استاد راهنما دهد. این گزارش پس از تأیید استاد راهنما جهت درج در پرونده‌ی تحصیلی دانشجو به اداره‌ی تحصیلات تکمیلی دانشکده ارائه می‌گردد.

تبصره: دانشکده موظف است وضعیت پیشرفت کار دانشجو در هر نیمسال را جهت درج در پرونده دانشجو به دانشگاه اعلام نماید.

۶- دانشجو در مرحله‌ی پژوهشی موظف است حداقل دو سمینار - با حضور نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده - از پیشرفت کار خود و با فاصله شش ماهه را ارائه دهد که حداقل یکی از این سمینارها باید با اعلام عمومی باشد. زمان و موضوع ارائه‌ی سمینار توسط استاد راهنما تعیین می‌گردد.

تبصره: دانشکده موظف است وضعیت ارائه سمینار در هر نیمسال را جهت درج در پرونده دانشجو به دانشگاه اعلام نماید.

پیوست ۳: ضوابط دفاع نهائی از رساله دکتری

- ۱- مقاله علمی پژوهشی باید نمایه شده معتبر (ISI)، مستخرج از رساله و Impact Factor بالای MIF داشته باشد در غیر این صورت دانشجوی می‌بایست حداقل دو مقاله که یکی نمایه شده ISI و دیگری علمی-پژوهشی معتبر باشد را از رساله استخراج نماید. مقالات می‌بایست چاپ شده یا پذیرش شده باشند.
- ۳- اسامی اساتید راهنما باید در مقاله (مقالات) منظور شده باشد و در این مقالات نام دانشجو و یکی از اساتید راهنما باید به عنوان نویسندگان اول یا دوم بوده و یکی از اساتید راهنما باید به عنوان نویسنده مسئول باشد. همچنین نویسندگان این مقالات باید فقط دانشجو، اساتید راهنما و مشاور رساله باشند.
- ۴- اعتبار علمی مقالات و نیز مستخرج بودن آن از رساله باید به تایید شورای گروه آموزشی برسد.
- ۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی، یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده غیر از استاد راهنما و یا مشاور و بدون حق رای بوده و با حکم رسمی رئیس دانشکده انتخاب می‌شود و مسئولیت اداره‌ی جلسه‌ی دفاع نهایی با وی می‌باشد.
- ۶- توصیه می‌گردد، ترکیب هیات داوران جلسه دفاع از موضوع رساله و دفاع نهائی یکسان باشند.
- ۷- در صورتی که مطابق نظر داور، رساله پس از اصلاحات اساسی قابل دفاع باشد، موضوع با حضور استاد راهنما در شورای گروه آموزشی بررسی و نسبت به انجام اصلاحات و صدور مجوز دفاع پس از انجام اصلاحات، تصمیم‌گیری خواهد شد.
- تبصره:** چنانچه در جلسه دفاعیه، تصحیحاتی برای دانشجو تعیین گردد، دانشجو موظف است در فرصت تعیین شده از سوی داوران، برای انجام تصحیحات اقدام نماید. پس از اتمام فرصت تعیین شده توسط هیئت داوران برای انجام تصحیحات (حداکثر ۲ ماه)، به ازای هر ماه تاخیر ۰/۵ نمره کسر خواهد شد.
- ۸- بدیهی است به منظور داوری صحیح درباره رساله دانشجو، می‌بایست حداقل سه هفته قبل از برگزاری جلسه دفاع، نسخ رساله برای داوران مربوط ارسال گردد.
- ۹- دانشجو موظف است حداقل یک ماه قبل از دفاعیه نهایی، رساله خود را در جلسه‌ای با حضور استاد راهنما و مشاوران و استادان علاقمند، تشریح نماید. رساله دانشجو پس از اصلاحات احتمالی آماده‌ی دفاع نهایی خواهد شد.
- ۱۰- دفاع از رساله حداقل ۲ نیمسال پس از تصویب موضوع در شورای دانشکده قابل انجام است. به شرطی که حداقل سنوات تحصیلی سه سال رعایت گردد.
- تبصره:** حداکثر مدت مجاز تحصیل، چهار سال است. در صورت ضرورت و تحقق مفاد بند ۴ پیوست ۲ این آیین‌نامه و به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای گروه آموزشی مربوطه و شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، حداکثر یک نیمسال تحصیلی به این مدت افزوده می‌شود.